

สิทธิมนุษยชนกับแนวทางปฏิรูปกฎหมายความผิดทางอาญา ของราชอาณาจักรบาห์เรน

โดย... นายชูชาติ พุฒเพ็ญ*

บทนำ

หากมีการหยิบยกหรือพูดถึงประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ย่อมส่งผลเชิงมายาคติให้สัมพัทธ์และรับรู้ได้ทันทีว่า ประเด็นนี้ต้องเป็นเรื่องใหญ่และเป็นวาระหลักที่ทรงอิทธิพลในระดับสากล (Universal) เพราะทุกองค์กรความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาค (Regional) และระหว่างประเทศ (International) ต่างให้ความสำคัญในมิติของการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนถือเป็นตัวบ่งชี้ความก้าวหน้าและพัฒนาการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกลไกสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นต่อภาพลักษณ์และเสถียรภาพของประเทศทุกมิติ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจปกครองที่เน้นนโยบายการบริหารบ้านเมืองที่ดี ใช้อำนาจอย่างเหมาะสมด้วยการยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม มีธรรมาภิบาล เน้นความเท่าเทียม และความเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งหากมองในมิตินี้ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่ายังคงมีอีกหลายประเทศ^๑ ที่พบว่ามีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และการแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ หรือมุ่งปราบปรามกลุ่มผู้เห็นต่างทางการเมืองด้วยวิธีการใช้ความรุนแรง

แม้ว่าในปัจจุบันประเด็นดังกล่าวมักมีการหยิบยกและยึดพื้นที่ข่าวในหน้าสื่อกระแสหลักเพื่อหวังผลบางประการและเป็นวาระธรรมที่มักใช้กล่าวอ้างหรือหวังผลทางการเมืองก็ตาม แต่ในเชิงหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนค่อนข้างชัดเจนบนพื้นฐานการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ขณะเดียวกันอาจมีเส้นแบ่งบาง ๆ ที่ต้องตีความว่าการกระทำหรือนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายที่รัฐกำหนดไว้เหมาะสมเป็นกลางเพียงพอหรือไม่ หลายคนอาจมองว่าความพอดีในเรื่องสิทธิเสรีภาพและการเคารพสิทธิระหว่างผู้ใช้อำนาจอธิปไตยกับประชาชนผู้ใต้ปกครองควรอยู่ในระดับใด เพราะเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเปราะบาง มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในขณะเดียวกันผู้ใช้อำนาจหรือรัฐต้องปฏิบัติและพึงปฏิบัติกับปวงชนภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างยุติธรรม เสมอภาคเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

* นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

^๑ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโลกอาหรับหลายประเทศ โดยมากมาจากการปะทะกันระหว่างอุดมการณ์ แนวคิด ความเชื่อ ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างชนชั้นปกครองกับกลุ่มเห็นต่าง เช่น อียิปต์ ซีเรีย ซูดาน ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน เป็นต้น

สาเหตุของปัญหา

ผู้เขียนขอนำเสนอตัวอย่างปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรบาห์เรนที่มีจุดเริ่มต้นมาจากเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมือง และลุกลามขยายวงกว้างไปทั่วประเทศระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ ซึ่งขณะนั้นชาวบาห์เรนจำนวนมากออกมาชุมนุมขับไล่รัฐบาล โหมกระแสดความไม่พอใจพัฒนาสู่การประท้วงลุกฮือปลุกปั่นสร้างความแตกแยก มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายจนเกิดความวุ่นวายขยายเป็นวงกว้าง เกิดจลาจลและการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง^๒

เครดิตภาพ <https://en.shafaqna.com>

^๒ สามารถติดตามข้อมูลผลงานผู้เขียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศบาห์เรนได้ที่ QR code

อย่างไรก็ตาม นักวิเคราะห์หลายสำนักมองว่าเหตุการณ์ความวุ่นวายในบahrain เกิดจากปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อทำให้หลายประเทศในแถบภูมิภาคอาหรับต้องเผชิญกับวิกฤติการเมืองแบบไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยเฉพาะในช่วงปีค.ศ. ๒๐๑๑ ที่ประเทศโลกอาหรับและตะวันออกกลางหลายประเทศได้รับอิทธิพลจากกระแสการลุกฮือจากแนวคิดการเมืองอิสลามสุดโต่ง รวมถึงการรุกคืบของขบวนการรัฐอิสลาม หรือ (Islamic State :IS) ที่ขยายอิทธิพลในภูมิภาค โดยเฉพาะการเข้ายึดพื้นที่แถบอิรักและซีเรีย โดยขบวนการนี้อาศัยจังหวะที่การเมืองในหลายประเทศไร้เสถียรภาพจากเหตุการณ์อาหรับสปริงส์ (Arab Springs)^๓ จนส่งผลให้สถานการณ์การเมืองในหลายประเทศล่มสลาย ไร้เสถียรภาพ เกิดสงครามกลางเมืองจนประเทศเข้าสู่ภาวะรัฐล้มเหลว (Failed State) กลายเป็นช่องว่างให้เกิดการแทรกแซงจากภายนอกได้ง่าย เช่นเดียวกับประเทศบahrain ที่ประสบกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมือง มีชาวบahrain บางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มแนวคิดเสรีนิยมและกลุ่มแนวคิดปฏิรูปได้ลุกฮือต่อต้านอำนาจรัฐอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้รัฐต้องดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้ชุมนุมอย่างกว้างขวาง กระทั่งเมื่อเหตุการณ์จลาจลยุติลงโดยการเข้ามาควบคุมสถานการณ์ผ่านความร่วมมือของกองทัพอาหรับและรัฐบาลยอมรับข้อเสนอให้ปฏิรูปการเมือง และให้คำมั่นว่าจะใช้แนวทางการเจรจาเพื่อให้กลุ่มขัดแย้งทุกกลุ่มพอใจและสมประโยชน์กันทุกฝ่าย

เครดิตภาพ <https://www.adhrb.org/2020/07/human-rights-violations-in-bahrain/>

^๓ อาหรับสปริงส์ เป็นชื่อเรียกเหตุการณ์ปฏิวัติภาคประชาชนที่เริ่มต้นขึ้นในประเทศตูนิเซียและลุกลามไปทั่วภูมิภาคทั้งลิเบีย ซีเรีย อียิปต์ เยเมน และบahrain

จากจุดนี้เองจึงเป็นที่มาของการยกระดับและให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงที่มีการชุมนุม โดยรัฐบาลตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงขึ้น เพื่อให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายและรัฐพร้อมเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ขณะที่รัฐสภาบาหลีเร็นได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำสภาที่ปรึกษา (วุฒิสภา) เพื่อให้ดำเนินการและติดตามทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในราชอาณาจักรบาหลีเร็น รวมทั้งมีการพิจารณาทบทวนเพื่อปฏิรูปกฎหมายหลายฉบับอย่างเป็นรูปธรรม แต่ผู้เขียนขอหยิบยกเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมและการปฏิรูปบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความอาญาและผลพวงที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิมนุษยชน การทารุณกรรมกับผู้ต้องหา ผู้ถูกควบคุมในคดีความอาญา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ราชอาณาจักรบาหลีเร็นเร่งปฏิรูปกฎหมายภายในเพื่อสนองตอบการแก้ปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพและต้องการให้เกิดการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ หลังมีองค์การระหว่างประเทศหลายองค์กร รวมถึงหน่วยงาน ภายใต้การบริหารงานขององค์การสหประชาชาติ อาทิ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights – OHCHR) ได้เฝ้าติดตามและตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมของบาหลีเร็นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็นต้นมาฝ่ายนิติบัญญัติต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงและปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง หวังให้มีการวางแนวทางพิจารณาและกำหนดเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับกฎหมายสูงสุดของประเทศ กล่าวคือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรบาหลีเร็นฉบับปัจจุบัน^๔ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- สิทธิ เสรีภาพบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย
- บุคคลย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ ไม่อนุญาติให้จับกุม บังคับ ยับยั้ง ระวัง จำกัด กักขัง ลิดรอนสภาพวิถีการดำรงชีวิต การเดินทาง การพำนักอยู่ เว้นแต่มีคำสั่งจากศาลหรือการดำเนินการใด ๆ ที่มีกฎหมายใช้บังคับ
- ไม่อนุญาติให้กระทำการใดๆ ที่เป็นการจับกุม คุมขัง กักขัง หน่วงเหนี่ยวบุคคล นอกเหนือสถานที่ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยทัณฑสถานและให้เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม
- ห้ามมิให้ละเมิดบุคคลด้วยการลงโทษทำร้ายทั้งร่างกาย จิตใจ หรือการจู่ใจ ซึ่งทำให้เกิดการกระทำดังกล่าว หรือมีพฤติการณ์ห้ามเกียรติละเมิดศักดิ์ศรี
- ให้มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดหรือมีพฤติการณ์ดังกล่าว และทุก ๆ คำเบิกความ คำรับสารภาพที่เกิดจากพฤติการณ์บังคับ ลงโทษ ทรมาณ ทารุณกรรม ขู่เชิญให้ถือเป็นโมฆะ

อย่างไรก็ตาม หลังเกิดเหตุการณ์จลาจลจากภาคประชาชนฝ่ายหนึ่ง และการใช้อำนาจรัฐปราบปรามอีกฝ่ายจนขยายวงกว้างลุกลามสู่ระดับความวุ่นวายทางการเมืองนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๑ จนกระทั่งประเทศต้องเผชิญกับหลุมพรางปัญหาด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน สะท้อนไปไกลถึงองค์การระหว่างประเทศ

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรบาหลีเร็นฉบับปัจจุบันมีผลประกาศใช้เป็นกฎหมายสูงสุดเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๐๒

หลายองค์กร ที่คาดหวังให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเร่งปฏิรูปกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของประเทศ ให้เป็นที่ยอมรับ ซึ่งประเด็นที่เป็นสาระหลักของแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสิทธิมนุษยชนจะเน้นไปที่ผู้กระทำและผู้ถูกระทำทั้งพฤติกรรม การกระทำ หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ บทกำหนดโทษ โดยรัฐสภาเห็นชอบกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๒๖ ค.ศ. ๒๐๑๔ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายสำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๒๐ ค.ศ. ๒๐๑๖ เพื่อเพิ่มอำนาจและประสิทธิภาพในการกำหนดกรอบ แนวทาง และการบริหารเชิงนโยบาย การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทาง การยกระดับ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การปฏิรูปกฎหมายความผิดทางอาญา

สำหรับประเด็นที่ต้องการปรับปรุงมีสาระสำคัญเกี่ยวกับบทกำหนดโทษแก่เจ้าหน้าที่รัฐ โดยรัฐสภาบาร์ทเรนได้พิจารณาในประเด็นเหล่านี้ จนเป็นที่มาของการออกกฎหมายที่มีความทันสมัย โดยเป็นการสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับที่ ๕๑ ค.ศ. ๒๐๑๒ เพื่อปรับปรุงกฎหมายฉบับเดิมที่ใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๖ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีความเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การปรับปรุงกฎหมายทางอาญามีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๑. การแก้ไขเพิ่มเติมมีประเด็นเกี่ยวกับการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐ โดยแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาและเพิ่มสาระสำคัญใน ๒ มาตรา ประกอบด้วย มาตรา ๒๐๘ และมาตรา ๒๓๒ ดังนี้

มาตรา ๒๐๘ มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้ยกเลิกความในฉบับเดิมและให้ใช้ถ้อยความ ดังนี้

“ให้ลงโทษจำคุกเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้กระทำความผิดฐานจงใจทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายหรือสร้างผลกระทบทางจิตใจโดยบุคคลที่อยู่ในระหว่างควบคุมตัว หรือระหว่างการกักขัง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลระหว่างการสอบปากคำทั้งจากตัวผู้ต้องหาเอง หรือจากคนอื่น โดยสอบทานเพื่อให้ผู้ต้องหายอมรับหรือรับสารภาพ หรือการประทุษร้าย ทารุณกรรม ลงโทษ ผู้ต้องหา หรือคนอื่นจากผลการกระทำความผิดใด ๆ ที่กระทำโดยผู้ต้องหา หรือคนอื่นที่มีส่วนพัวพันเชื่อมโยงกับพฤติกรรมนั้น หรือการชู้กรรโชก การบังคับให้ยอมรับ รับสารภาพ โดยบุคคลต้องสงสัยที่ได้คุมตัวไว้ หรือพฤติกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนหวังให้ได้มาซึ่งข้อมูล การเชื่อมโยง ชัดทอดไปยังบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับการสารภาพ”

“บรรดาการกระทำใด ๆ ตามพฤติกรรมข้างต้นที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติการสอบสวน โดยรับคำสั่งตามการมอบหมาย และมีพฤติกรรมข่มขู่คุกคามบุคคลระหว่างการควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยให้ระวางโทษจำคุกเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบการสั่งการมอบหมายในทุกขั้นตอนการสอบปากคำ ย่อมเข้าอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาโทษให้จำคุกเช่นเดียวกัน”

“กรณีผู้ต้องหาถูกระทำรุนแรงระหว่างการสอบสวนจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ชีวิต ให้ระวางโทษจำคุกเจ้าหน้าที่ผู้นั้นในอัตราโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต”

“เว้นแต่กรณีที่มีการบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและผลกระทบทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากผลพวงของการดำเนินการลงโทษตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม”

“อาชญากรรมที่ระบุไว้ในบทบัญญัติตามมาตราแห่งกฎหมายนี้ถือว่าไม่มีอายุความ” ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าคดีความที่เกิดจากพฤติการณ์ที่เป็นการทารุณกรรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐ จะไม่มีอายุความเพื่อปิดกั้นมิให้ผู้ใช้อำนาจหลุดพ้นจากบทกำหนดโทษ กรณีที่มีพฤติการณ์กระทำทารุณ หรือใช้ความรุนแรงลงโทษ ทรมาณผู้ต้องหา

สำหรับมาตรา ๒๓๒ มีเนื้อหาและสาระสำคัญเหมือนกับมาตรา ๒๐๘ เพียงแต่ในมาตรานี้เน้นบทกำหนดโทษกับบุคคลและประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการใช้อำนาจโดยในมาตรา ๒๓๒ มีสาระสำคัญระบุว่า

“ให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดทุกคน ฐานจงใจทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายหรือสร้างผลกระทบทางจิตใจ โดยบุคคลที่อยู่ในระหว่างควบคุมตัวหรือระหว่างการกักขัง เพื่อได้มาซึ่งการสอบปากคำตัวผู้ต้องสงสัย หรือจากคนอื่นโดยสอบทานเพื่อให้ผู้ต้องหายอมรับ หรือรับสารภาพหรือการประทุษร้าย ลงโทษบุคคลอื่นที่เป็นผู้กระทำความผิด ที่เกิดจากผู้กระทำความผิด หรือคนอื่นที่มีส่วนพัวพันเชื่อมโยงกับพฤติการณ์นั้น หรือการขู่กรรโชก การบังคับให้ยอมรับ รับสารภาพ โดยบุคคลต้องสงสัยที่ได้คุมตัวไว้ หรือพฤติการณ์อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน หวังให้ได้มาซึ่งข้อมูลการเชื่อมโยงชดทอต่อไปยังบุคคลอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับสารภาพ”

“บรรดาการกระทำใด ๆ ตามพฤติการณ์ข้างต้นที่เกิดจากบุคคลมีพฤติการณ์ข่มขู่คุกคามบุคคลอื่นระหว่างการควบคุมตัว กักขัง โดยให้ระวางโทษผู้นั้นเอง หรือผู้อื่นที่ปฏิบัติตามคำสั่งการมอบหมายจากบุคคลอื่นในทุกชั้นตอนย่อมเข้าอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาโทษให้จำคุกเช่นเดียวกับผู้ออกคำสั่ง”

“กรณีที่บุคคลถูกกระทำทารุณกรรมระหว่างการกักขังหน่วงเหนี่ยวจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ชีวิตให้ระวางโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนั้นในอัตราโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต”

“และอาชญากรรมที่ระบุไว้ในบทบัญญัติตามมาตราแห่งกฎหมายนี้ถือว่าไม่มีอายุความเช่นกัน”

จากการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนข้างต้นมีหลักการที่น่าสนใจ ๒ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการเพิ่มรายละเอียดนิยามความหมายอาชญากรรมให้กินความกว้างและครอบคลุมยิ่งขึ้น เห็นได้จากมุมมองที่ดีแผ่ออกสองด้าน ด้านหนึ่งคือมองที่ผลจากพฤติการณ์ เช่น การบังคับให้บุคคลยอมรับหรือสารภาพ หรือการลงโทษทรมาณบุคคลหวังผลให้เกิดการบิดเบือนเปลี่ยนแปลงคำให้การ เป็นต้น ซึ่งเรื่องนี้นับเป็นปัญหาอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม ขณะที่อีกด้านคือมุมมองของเหยื่อ ซึ่งการปรับปรุงกฎหมายข้างต้นถือว่ามี การปรับเปลี่ยนแก้ไขจัดอุปสรรคทางเทคนิคที่เคยเป็นข้อปัญหาในกระบวนการยุติธรรมให้หมดไป กล่าวคือกฎหมายที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เป็นอุปสรรค โดยเฉพาะกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับคดีความต่าง ๆ ทั้งผู้ถูกกล่าวหา พยาน สหวิชาชีพ ล่าม หรือนักสังคมสงเคราะห์ กลุ่มนี้อาจตกเป็นเหยื่อได้หากมีการบังคับ ข่มขู่ กักขัง ทรมาณ แต่เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายในประเด็นที่เป็นอุปสรรค จะส่งผลให้ปัญหาหรือข้อกังวลเหล่านี้หมดไป และประเด็นที่สองคือปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับอายุความที่เป็นบทกำหนดโทษของผู้กระทำการใด ๆ ที่สื่อพฤติการณ์คุกคามรุนแรงซึ่งได้ยกเว้นเรื่องของการกำหนดอายุความไว้ เมื่อเทียบกับกฎหมายเดิมที่มีข้อบัญญัติในการกำหนดอายุความไว้ ๑๐ ปี

หากวิเคราะห์ถึงแนวทางการพิจารณาอาจกล่าวได้ว่าการเน้นน้ำหนักไปที่การให้ความปลอดภัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก โดยทุกพฤติการณ์การกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ถือเป็นความผิดทางอาญา

๒. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญา โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ประมวลวิธีพิจารณาคดีอาญาระบบที่ ๓๙ ค.ศ. ๒๐๑๔ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาระบบเดิมที่ใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๒ โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม เนื้อหาบางมาตราที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการลดจำนวนวันฝากขัง และให้สิทธิกับผู้ถูกกล่าวหาสามารถ ดำเนินการร้องคัดค้าน และแก้ต่างสำนวนที่กระทบโดยตรงกับสิทธิเสรีภาพของตนเอง เพื่อประกันถึง ความปลอดภัยผู้ต้องหาระหว่างการควบคุม หรือพฤติการณ์สอบสวนระหว่างคุมขัง ที่เข้าข่ายว่าเป็นการ ละเมิดสิทธิและกระทำโดยมิชอบ โดยผู้ถูกกล่าวหาจะต้องทำคำร้องส่งไปที่ศาลขอให้พิจารณาเพื่อขอให้ มีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราว ลดจำนวนวันฝากขังให้เหลือจำนวนวันน้อยลง^๕

๓. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับที่ ๕๐ ค.ศ. ๒๐๑๒ โดยแก้ไขเพิ่มเติม จากฉบับเดิมที่ใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๒ มีสาระสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาฟ้องทุกข์ และทำสำนวนคัดค้านคำฟ้อง โดยมีข้อมูลและเหตุผลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดจากพฤติการณ์

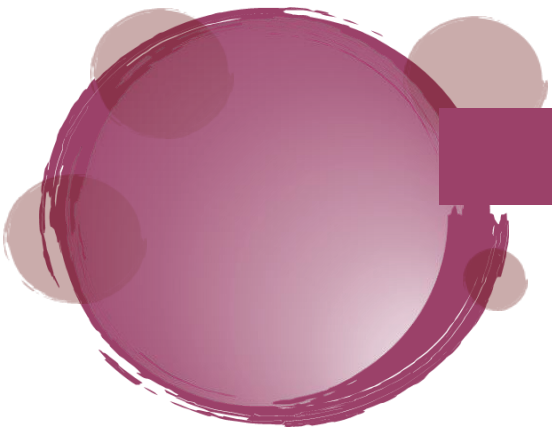
^๕ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่มองว่าการฝากขังผู้ต้องหาเป็นเวลานานถือเป็นการละเมิดและลดทอน สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา เพราะหากไม่มีคำตัดสินใด ๆ ถึงที่สุดให้ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ของเจ้าหน้าที่ระหว่างควบคุมตัว เช่น มีอคติเกลียดชัง เป็นปรปักษ์
ลงโทษ ทารุณกรรมด้วยความโหดร้ายรุนแรง ไร้มนุษยธรรม
ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดูหมิ่นเหยียดหยาม โดยให้ผู้ถูกกล่าวหา
สามารถส่งสำนวน คำร้องเพื่อร้องทุกข์กล่าวโทษพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง
ให้خذใช้คำสั่งใหม่ตามที่กฎหมายกำหนดและตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว
ต้องยื่นคำร้องระหว่างที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยยื่นต่อศาลระหว่าง
การพิจารณาความอาญาในศาลชั้นต้น แต่ไม่สามารถดำเนินการยื่นฟ้องแพ่งในชั้นอุทธรณ์

๔. รัฐสภาบาห์เรนได้ออกกฎหมายว่าด้วยการตั้งกรมคุมประพฤติและราชทัณฑ์ฉบับที่ ๑๘
ค.ศ. ๒๐๑๔ โดยกำหนดไว้ในส่วนที่ ๑ สาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการฝากขัง และการควบคุมผู้ต้องขัง
โดยในหมวด ๒ ได้กำหนดให้ราชทัณฑ์ต้องจัดทำบัญชีข้อมูลรายละเอียด และบันทึกเป็นหลักฐานการควบคุม
ในทัณฑสถานอย่างละเอียด โดยสาระสำคัญอยู่ในมาตรา ๑๒ ของกฎหมายดังกล่าวที่กำหนดไว้ว่า
“การฝากขังหรือควบคุมตัวผู้ต้องหา ให้กระทำโดยมีการบันทึกรายละเอียดให้ชัดเจน ทั้งคำสั่งลงโทษ
คำตัดสิน คำสั่งขัง โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องลงนามในแฟ้มบัญชีดังกล่าว ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบ
ข้อบังคับราชทัณฑ์” ขณะที่มาตรา ๑๓ มีสาระสำคัญระบุว่า “ถือเป็นเรื่องจำเป็นต้องจัดทำแฟ้มประวัติ
และบัญชีผู้ต้องขังโดยมีรายละเอียดระบุเป็นรายบุคคลทั้งคำสั่งฝากขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ รายละเอียด
บัญชีรายชื่อ แฟ้มประวัติ วันส่งตัว การส่งตัวเพื่อเคลื่อนย้ายจากทัณฑสถานหนึ่งไปยังอีกทัณฑสถานอื่น
โดยต้องส่งแฟ้มประวัติผู้ต้องขังไปด้วยทุกครั้ง”

อย่างไรก็ดี ได้มีความพยายามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ เสนอให้พิจารณาทบทวนความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายกรมคุมประพฤติ
และราชทัณฑ์ ฉบับที่ ๑๘ ค.ศ. ๒๐๑๔ เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมใน ๒ มาตรา
คือมาตรา ๒๗ และมาตรา ๔๑ โดยให้เพิ่มเติมหลักการสำคัญคือ ให้หน่วยงานทัณฑสถานทุกแห่งจัดการ
ประชุมอบรมศีลธรรม โดยให้ดำเนินโครงการและจัดเป็นรอบ ๆ ให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งการอบรมดังกล่าวมี
เป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการบ่มเพาะ ชัดเกล้าด้วยหลักศาสนา หลักศีลธรรมจรรยา การบำบัด
จิตวิญญาณ เพิ่มคุณธรรมทางใจ หวังให้ผู้ต้องขังได้ปรับปรุงตัวเองและสามารถกลับคืนสู่สังคมหลังได้รับ
การปล่อยตัวหรือพ้นโทษ รวมทั้งให้เพิ่มหลักการในกฎหมายดังกล่าวโดยให้กรมคุมประพฤติและราชทัณฑ์
ออกใบอนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถเดินทางออกจากเรือนจำ กรณีแจ้งความประสงค์ในการร่วมพิธีอาลัย
การจากไปของญาติ ครอบครัว และให้สิทธิในการร่วมพิธีฝังศพ ซึ่งเจตนารมณ์และเหตุผลสำคัญที่ต้องให้มี
หลักการดังกล่าวนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายคือการให้สิทธิผู้ต้องขังได้ติดต่อกับสังคมภายนอกแบบใกล้ชิด อีกทั้ง
ยังเป็นการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนในระดับสากล และคำนึงถึงสิทธิผู้ต้องขังที่พึงได้รับตามหลักการ
แห่งมนุษยธรรม

บทสรุป

การปรับปรุงและปฏิรูปกฎหมายสิทธิมนุษยชนของประเทศบาห์เรนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่ปี ๒๐๑๒ เป็นต้นมา และมีพัฒนาการต่อเนื่องทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการ องค์กร และหน่วยงาน เฉพาะด้านหลายระดับ ทั้งในระดับกระทรวง ระดับรัฐสภา และระดับชาติ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อให้ มีหน่วยงานหลักทำหน้าที่รับผิดชอบในทุกประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบและดำเนินไป ตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และทุกความพยายามทั้งหมดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลบาห์เรน มุ่งมั่นแก้ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง เห็นได้จากแนวทางการปฏิรูปกฎหมายที่เน้นสาระสำคัญ และประเด็นสิทธิมนุษยชนโดยให้นำหนักไปที่การตรวจสอบ ความโปร่งใส เป็นธรรม ลดทอนการใช้อำนาจ ของเจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมที่การส่งต่อข้อมูลข่าวสารกระทำได้ง่าย โดยมีบทลงโทษ ที่รุนแรงกับเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการใด ๆ รุนแรงหรือทารุณกรรมผู้ต้องขัง รวมทั้งการเสนอแนวทางเพื่อให้ ปรับปรุงวิธีการบำบัดเยียวยาทางจิตใจแก่ผู้ต้องขังด้วยการจัดอบรมศาสนาและศีลธรรมพร้อมเปิดโอกาส ให้ผู้ต้องขังสามารถออกนอกเรือนจำเพื่อเข้าร่วมประกอบพิธีทางศาสนา กรณีเกิดการสูญเสียบุคคลใกล้ชิด ในครอบครัวซึ่งเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม

บรรณานุกรม

- ชูชาติ พุฒเพ็ญ (๒๕๕๖) , บทความข้อมูล ๓ มิติราชอาณาจักรบาห์เรน สืบค้นได้ที่ URL: <https://edoc.parliament.go.th/Result.aspx?docId=588154&detailed=821064>

(สื่ออิเล็กทรอนิกส์ภาษาอาหรับ)

- รายงานสำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติราชอาณาจักรบาห์เรน (๒๐๑๗) สืบค้นได้ที่ https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/BHR/INT_CAT_NHS_BHR_27083_A.docx
- <https://www.gicj.org/ar/2017-01-13-21-26-14/%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3-%D8%AD%D9%82%D9%88%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%A7%D9%86/upr-sessions-ar/1074-bahrain-s-upr-2017-ar>
- <https://shura.bh/ar/ResearchStudies/Worksheets/%D9%85%D9%84%D9%81%20%D8%AD%D9%88%D9%84%20%D8%AD%D9%82%D9%88%D9%82%20%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%86%D8%B3%D8%A7%D9%86%20%D9%81%D9%8A%20%D9%85%D9%85%D9%84%D9%83%D8%A9%20%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%AD%D8%B1%D9%8A%D9%86.pdf>